

— Χωρίς ἀμφιβολίαν. Ἀλλά... νὰ μὴ λητμονήσω τὸ σπουδαιότερον. Πρέπει νὰ μοὶ μετρήσης ὁκτὼ χιλιάδας χρυσᾶ ὑπέρπυρα.

— Πρέπει, φρονεῖς; Διατί τοῦτο;

— Δι' ἐξοδα τῆς ὁδοιπορίας τῆς Αὐτοῦ Ὑψηλότητος τοῦ Αὐθέντου.

— Ὡ! τῷ ὄντι! ἐν τῇ ὑψηλῇ σου φρονήσει ἐκρίνας ὅτι πρέπει ἐγὼ νὰ προμηθεύσω τὰ ἐξοδα τῆς ὁδοιπορίας του;

— Καὶ οὕτω θὰ κρίνῃ καὶ ἡ Ὑμετέρα ἐξοχότης, ἂν ἀκούσῃ τὸ τέλος τῆς ἱστορίας μου.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΕΛΛΗΝ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΗΣ

τῆς δεκάτης πέμπτης ἑκατονταετηρίδος.

Οἱ ἱστοριογράφοι τοῦ Σοσιαλισμοῦ παρέλειψαν, νομίζομεν, νὰ ἀναφέρωσιν ἓνα τῶν πρακτικωτέρων αὐτοῦ ὁπαδῶν, τὸν Γεμιστὸν Πλήθωνα, ὅστις, διατελέσας, ἐν ἀρχῇ τῆς δεκάτης πέμπτης ἑκατονταετηρίδος, σύμβουλος τοῦ δεσπότη τοῦ Πελοποννήσου Θεοδώρου, προέτεινεν εἰς αὐτὸν σχέδιον οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς μεταρρυθμίσεως, στηριζόμενον βεβαίως ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῆς αἰρέσεως, ἣτις σήμερον ταράττει τὴν δυτικὴν Εὐρώπην, προϋποθέτον, δηλαδή, τὴν κατάργησιν, μέχρι τινὸς τοῦλάχιστον, πάσης ἀκινήτου κτήτεως. Τὸ σχέδιον τοῦτο εἶ-αι μάλιστα λόγου ἄξιον κατὰ τοῦτο, ὅτι δὲν προέκυψε κάτωθεν, ἀλλὰ ἀνωθεν· ἐν ἄλλαις λέξεσι, δὲν ἐκυφορήθη εἰς τὸν ἐγκέφαλον ἀνθρώπων φιλοδόξων, οἵτινες ζητοῦσι νὰ ἀρκάσωσι τὴν ἀρχὴν, θεραπεύοντες τὰ κτηνωδέστερα τοῦ ὄχλου πάθη· δὲν ἐχρητίμευσεν ὡς σημαία ἀνθρώπων κειναλέων, ὁρμώντων ἐπὶ τὸν σφετερισμὸν τῆς περιουσίας συμπολιτῶν ἐργατικωτέρων ἢ εὐτυχεστέρων· ἀλλ' ἐπενοήθη ὑπὸ ἀρχοντος ἐπιδιώκοντος εἰλικρινῶς τὴν ἀναμόρφωσιν κοινωνίας κακῶς πασχούσης, καὶ ἀπατωμένου μὲν περὶ τὰς σκέψεις αὐτοῦ, πεπεισμένου ὁμῶς, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ἐπιτηδειότερος τῆς σωτηρίας αὐτῆς τρόπος. Προς τούτοις, τὸ βούλευμα ἐκεῖνο ἐπιμαρτυρεῖ τὴν μεγάλην ταύτην ἀλήθειαν, ὅτι αἱ ἀποτρόπαιοι αὗται δοξασταὶ δὲν ἀναφαίνονται εἰμὴ εἰς κοινωνίας νοσερὰς, καὶ ἡμιθαρβάρους, οὐδέποτε δὲ εἰς ἀκμαίας, ἣ καὶ ἀπλῶς ὀπκωσὺν πεπολιτισμένας, διότι, ὡς θέλομεν ἴδει, προϋποθέτει πολιτείαν συγκαίμενην ἀπὸ μόνων γεωργῶν καὶ ποιμένων, παντάπασι δ' ἀπεστερημένην ἀνωτέρας βιομηχανίας, γραμμάτων, τεχνῶν, ἐπιστημῶν. Ἀφ' ἑτέρου τὸ σχέδιον τοῦ Γεμιστοῦ Πλήθωνος διαφέρει κατὰ τοῦτο τῶν πλείστων ἄλλων σοσιαλιστικῶν σχεδίων, ὅτι δὲν στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀνυπαρξίας καὶ ἀδυνατοῦ ἰσότητος τῆς εὐφύας καὶ φιλεργίας τῶν ἀνθρώπων, οὐδ' ἐπὶ τῆς ἀδικωτάτης ἱσθμοῦ διανομῆς τῶν ὠφελιμάτων, ἀλλ' ἐξεναντίας ἀφίνει στάδιον ἐλεύθερον εἰς τὴν δραστηριότητα, καὶ ἐπιτρέπει εἰς τοὺς δραστηριωτέρους μείζονα πλεονεκτήματα.

Εἶναι γνωστὸν, ὅτι εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς δεκάτης

πέμπτης ἑκατονταετηρίδος, οἱ Βυζαντινοὶ δὲν κατεῖχαν ἅπασαν τὴν Πελοπόννησον. Τὰ Μεσσηνιακὰ φρούρια, τὸ Ναύπλιον καὶ τὸ Ἄργος ἦσαν εἰς χεῖρας τῶν Ἑνετῶν. Αἱ Πάτραι ἦσαν κτῆμα τοῦ Λατίνου αὐτῶν μητροπολίτου, ἡ μᾶλλον τοῦ προεξάρχοντος αὐτοῦ Πάπα. Ὁ ἰσχυρὸς ἐκ Βενευέντου τῆς Νεαπόλεως οἶκος τῶν Τόκκων, ὅστις ἤρχε τῆς δυτικῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἐδέσποζε καὶ τοῦ βορειοτέρου μέρους τῆς Ἡλείας· ἡ δὲ μεσημβρινὴ Ἡλεία ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ τοῦ Γενουαίου Ἀσάνη Ζαχαρία Κεντυρίωνος. Ἡ Βυζαντινὴ λοιπὸν κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἡγεμονία δὲν περιλαμβάνεν εἰμὴ τὴν μεσογαίαν, τὴν βόρειον παραλίαν καὶ μέρος τῆς μεσημβρινῆς. Ἦτο δὲ εἰς δεινὴν κατάστασιν, διότι ἐπαθε μὲν καὶ ἐπασχε τὰ πάνθεινα ἀπὸ τε τῶν γειτόνων Φράγκων καὶ τῶν ἰδιῶν ἀρχόντων, ἐκινδύνευε δὲ ἐτι φοβερώτερον κινδύνον ἀπὸ τῶν Τούρκων, οἵτινες εἶχον ἤδη καταλάβει τὸ πλεῖστον τῆς ἐκτὸς τοῦ Ἰσθμοῦ Ἑλλάδος. Ταύτης τῆς ἡγεμονίας δεσπότην διώρισεν, ἐν ἔτει 1407, ὁ προπαρατελευταῖος Βυζαντινὸς αὐτοκράτωρ Μανουὴλ τὸν δεῦτερον αὐτοῦ υἱὸν Θεόδωρον. Καὶ εἰς τοῦτον τὸν Θεόδωρον καθυπέβαλε τὸ τολμηρὸν αὐτοῦ σχέδιον ὁ Γεμιστὸς Πλήθων.

Ὡρμήθη δὲ ἐπὶ τὴν μεταρρυθμίσειν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀκολουθῶν σκέψεων. Ἡ κυριωτέρα ἐνασχόλησις τῶν Πελοποννησίων εἶναι, λέγει, ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία, ἀφ' ὧν ἐπαρκοῦσιν εἰς τρεῖς ἀνάγκας, τὴν συντήρησιν τοῦ οἴκου, τὴν φορολογίαν, τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν. Ἀλλὰ καὶ ἡ φορολογία καὶ ἡ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία εἶναι ἀθλίως ὀργανισμένα. Οἱ φόροι, ἂν καὶ ἕκαστος αὐτῶν ᾖ μικρὸς, εἶναι ὁμῶς ποικίλοι, συλλέγονται ὑπὸ πολλῶν εἰσπρακτόρων, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς νομίσματα, ὅχι εἰς εἶδη ἢ δὲ ποικιλία αὐτῆς τῶν φόρων καὶ τῶν εἰσπρακτόρων εἶναι καταθλιπτικωτάτη, καὶ ἡ εἰς χρήματα καταβολὴ τοῦ φόρου ἐπιζημία εἰς τε τοὺς φορολογουμένους καὶ εἰς τὴν κυβέρνησιν, διότι τὰ κυκλοφοροῦντα ξένα νομίσματα εἶναι κακῆς ποιότητος. Ἀφ' ἑτέρου στρατεύουσιν ἀπὸ πολλῶν ὀλίγοι, καὶ ἐκ τούτων οἱ πλείστοι ἀοπλοὶ, ἅπαντες δὲ ἀμισθοῦθεν λειποτακτοῦσι συνεχῶς, ἐπανερχόμενοι εἰς τὰς ἐργασίας αὐτῶν, δι' ὧν τρέφουσιν ἑαυτοὺς καὶ τοὺς περὶ αὐτοὺς, ἐτι δὲ συντελοῦσιν εἰς τὰς χρεῖας τοῦ δημοσίου. Ἀλλ' εἶναι πρόδηλον, ὅτι στρατὸς τοιοῦτος δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ στρατός. Τινὲς προέτειναν νὰ ἐπιβληθῇ, εἰς πᾶσαν οἰκογένειαν, νέος εἰδικὸς διὰ τὸν πόλεμον φόρος καὶ δι' αὐτοῦ νὰ συγκροτηθῇ δύναμις ἀπογρῶσα ξένων μισθοφόρων· ἀλλὰ ἡ πρότασις αὕτη εἶναι ἀτοπωτάτη, διότι ἡ αὕξησις τῶν φόρων δὲν δύναται εἰμὴ νὰ ἐπαγάγῃ τὴν ἐντελῆ τῶν κατοίκων καταστροφὴν· καὶ ἐπειτα, ἐπειδὴ ὁ ξενολογηθεὶς ἐκεῖνος στρατὸς δὲν δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ μόνος εἰς τὴν ἀμυναν τῆς χώρας, ἡ Κυβέρνησις θέλει πάλιν ἀναγκασθῇ νὰ στρατολογήσῃ καὶ ἐκ τῶν ἐγχωρίων, ὥστε ἡ νομιζομένη ἐκείνη διόρθωσις τῶν πραγμάτων οὐδὲν θέλει διορθῶσαι· ἀλλὰ μόνον θέλει προσθέσει νέα βάρη εἰς τὸν καὶ ἄλλως τοσοῦτον πᾶσχοντα λαόν.

Ὅθεν ὁ Πλήθων προτείνει νὰ διαιρεθῇ ἅπαν τὸ ἐργατικὸν τῆς Πελοποννήσου πλῆθος εἰς δύο τάξεις· πρῶτον, τοὺς στρατιωτικῶς ὑπηρετοῦντας, δεύτερον, τοὺς γεωργοὺς ἅμα καὶ φορολογουμένους. Ἐκαστος τῶν Πελοποννήσιος νὰ καταταχθῇ εἰς τὴν τάξιν ἐκείνην εἰς ἣν φύσει εἶναι ἐπιτηδειότερος. Πρὸς τοῦτοις οἱ πτωχοὶ ἐκεῖνοι φόροι καὶ εἰσπράκτορες νὰ καταργηθῶσιν, ἀντὶ δὲ πάντων αὐτῶν νὰ εἰσυχθῇ εἰς καὶ μόνος ἐτήσιος φόρος, ἀποχρῶν ὡς πρὸς τὰς κοινὰς χρείας, ἐπιεικῆς ὡς πρὸς τὸν φορολογούμενον, ὑπὸ ἐνὸς εἰσπρακτορὸς συλλεγόμενος, καὶ καταβαλλόμενος εἰς εἶδη. Περὶ δὲ τῆς χρήσεως τῶν εἰσπράξεων τούτων, ὁ Πλήθων γνωματεύει ὡς ἀκολούθως.

Τρεῖς ἀνθρώπων τάξεις ἔχουσι δικαίωμα νὰ ἀπολαύσῃ τῶν καρπῶν τοῦ ἐργαζομένου πλῆθους· οἱ παραγωγοὶ αὐτοί, οἱ κεφαλαιοῦχοι, οἱ ἐπιμελούμενοι τὴν κοινὴν ἀσφάλειαν, εὐημερίαν καὶ εὐταξίαν. Παραγωγοὶ εἶναι οἱ γεωργοί, οἱ ἀμπελουργοί, οἱ ποιμένες· κεφάλαια εἶναι τὰ ποιμενικὰ καὶ ἄλλα κτήνη, οἱ ἀγροὶ, αἱ ἀμπελοὶ· τὴν δὲ τρίτην τάξιν ἀποτελοῦσιν οἱ στρατιῶται, οἱ παντὸς εἶδους ἄρχοντες καὶ ἰδίως ὁ ὑπέρτατος τῆς πολιτείας κυβερνήτης. Ὅθεν ἅπαντα τὰ προϊόντα τῆς χώρας, ἔλαιον, οἶνος, σῖτος, βαμβάκιον, νεογνά τῶν ποιμνίων, γάλα, μαλλίον κ. τ. τ. διαιροῦνται, κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Πλήθωνος, εἰς τρία μερίδια, καὶ, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ φόρου καὶ τῶν γεννώντων ζώων, ἐν μὲν μερίδιον καταλείπεται εἰς τὸν παραγωγόν, ἐν δὲ δίδεται εἰς τὸν κεφαλαιοῦχον, καὶ ἐν ἀνέκει εἰς τὸ δημόσιον· ἐννοεῖται ὅτι ὁ παραγωγός, ὁ δὲ ἰδίων κεφαλαίων ἐργαζόμενος, λαμβάνει τὰ δύο τρίτα τοῦ προϊόντος.

Σύμπατα ἡ τάξις τῶν ἐργατῶν ὀνομαζομένη *Εἰλωτες*, διότι ἐργάζονται μόνον καὶ φορολογοῦνται, στρατιωτικὴν δὲ ὑπηρεσίαν δὲν τελοῦσιν· ὡς ἐκ τούτου ὁμῶς δὲν ἐπιτρέπεται μήτε νὰ περιφρονῶνται, μήτε ν' ἀδικῶνται, μήτε ἄλλως νὰ καταπιέζωνται. Εἰς ἕκαστον πεζὸν τοῦ μονίμου στρατοῦ, εἰς τοῦ ὁποῦ τὴν συγκρότησιν κυρίως ἀπέβλεπεν ὁ Πλήθων, παραχωρεῖται, πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ καὶ διατροφήν, μία Εἰλωτικὴ οἰκογένεια· εἰς δὲ τὸν ἱππέα ἐπιτρέπονται δύο, ὥστε ὁ στρατιώτης, ἀμέριμνος οὕτω γινόμενος ὡς πρὸς τὰς χρείας ἑαυτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτόν, ὑπηρετεῖ τὴν πατρίδα οὐ μόνον ἐν καιρῷ τοῦ κινδύνου, ἀλλὰ καὶ ἀδιαλείπτως διατελεῖ, ἐν στρατοπέδοις καὶ ὁχυρώμασι, γυμναζόμενος περὶ τὰ ὅπλα. Ὁ αὐτοκράτωρ θέλει προσδιορίσει πόσαι Εἰλωτικαὶ οἰκογένειαι πρέπει νὰ παραχωρηθῶσιν εἰς τοὺς ἀνωτέρους καὶ κατωτέρους ἀξιοματικούς τοῦ στρατοῦ, εἰς τοὺς πολιτικούς ἄρχοντας πάσης τάξεως, εἰς τὸν ἀνώτερον καὶ κατώτερον κλῆρον, τελευταῖον εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ δεσπότη.

Ἡ οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ αὕτη μεταρρύθμισις προϋποθέτει, φυσικῶς τῷ λόγῳ, τὴν ἑλλειψίν πάσης ἀκινήτου κτήσεως. Ὁ δραστήριος, ὁ βιομήχανος ἄνθρωπος δύναται νὰ ἐκχερσώσῃ, νὰ γεωργήσῃ, νὰ ἐκείρῃ ὅσον μέρος τῆς Πελοποννήσου θέλῃ καὶ δύναται· πᾶσα τῆς χερσονήσου χώρα, ὑπὸ ἄλλου μὴ καλλιεργουμένη, εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ. Ἀδι-

κος ἀφαίρεσις προηγουμένης κτήσεως δὲν προκύπτει, ὡς ἐκ τούτου, κατὰ τὸν Γεμιστὸν Πλήθωνα· διότι, ἐνὸς ὁ κατέχων καλλιεργεῖ, ἡ γῆ εἶναι ἀναφαίρετον αὐτοῦ κτῆμα· ἅμα ὁμῶς παύσῃ τοῦ νὰ καθιστᾷ αὐτὴν χρήσιμον, τὸ κτῆμα, γινόμενον εἰς αὐτὸν μὲν ἀνωφελές, εἰς δὲ τὸ δημόσιον ἐπιζήμιον, μεταβαίνει εἰς τὴν κοινὴν κτήσιν καὶ προσκαλεῖ ἑτέρον δραστηριώτερον κάτοχον.

Νομίσματος χρεῖαν ἡ Πελοπόννητος, κυρίως εἰπεῖν, δὲν ἔχει, διότι τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἔξοδα καταβάλλονται εἰς εἶδη, ἀπὸ δὲ τῆς ἀλλοδαπῆς ἡ χώρα δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ λαμβάνῃ εἰμὴ σίδηρον καὶ ὀπλά, τὰ ὅποια εὐχερῶς δύναται νὰ πληρώσῃ μὲ βαμβάκιον, μὲ μαλλίον, μὲ λίνον, μὲ μέταξαν, προϊόντα ἐν ἀφθονίᾳ ὑπὸ τῆς Χερσονήσου παραγόμενα. Ἀλλ' ὁ Πλήθων δὲν καταργεῖ πᾶσαν ἐξωτερικὴν ἐμπορίαν· χρησίμων εἰδῶν ἐπιτρέπει τὴν ἀφορολόγητον εἰσαγωγὴν, εἰς τε τοὺς πολίτας καὶ εἰς τοὺς ξένους· ἐξεναντίας ὁμῶς ἐπιβάλλει φόρον βαρὺν εἰς τὴν ἐξαγωγὴν εἰδῶν, τὰ ὅποια δύνανται ἐπωφελέστερον νὰ δαπανηθῶσιν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ, καὶ διὰ νὰ ἀσφαλισθῇ ἡ προμήθεια τῆς χώρας, καὶ διὰ νὰ πληρωθῇ τὸ δημόσιον ταμεῖον, δυνάμενον, ἀπὸ τῶν χρημάτων τούτων, νὰ ἐπαρκῇ εἰς πρεσβείας καὶ ἄλλας ἐκτάκτους δαπάνας. Ἀλλὰ ταῦτα δὲν θεωροῦνται ὑπὸ τοῦ Πλήθωνος εἰμὴ ὡς δευτέρου λόγου ἄξια ἀντικείμενα· ἡ πολιτεία δὲν πρέπει νὰ ἐλπίσῃ τὴν συντήρησιν καὶ σωτηρίαν αὐτῆς εἰμὴ ἀπὸ τοῦ προεκτεθέντος συστήματος τῆς φορολογίας καὶ στρατολογίας.

Ὁ Πλήθων ἐπέστησε τὴν προσοχὴν καὶ εἰς τὴν ποινικὴν δικαιοσύνην. Κακουργήματα, λέγει, συμβαίνουν εἰς τὴν Πελοπόννησον καθ' ἑκάστην, ὡς καὶ ἄλλαχοῦ· ἔπρεπε δὲ, κατὰ τοὺς κειμένους νόμους, νὰ τιμωρῶνται μὲ θάνατον. Ἀλλὰ κατατομίαι μὲν οὐδέποτε ἤδη ἐνεργοῦνται· οἱ δὲ κακοῦργοι ἢ ἀκρωτηριάζονται, ἢ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀτιμώρητοι καταλείπονται. Τὸ μὲν εἶναι βάρβαρον, τὸ δὲ, ἀνόητον καὶ εἰς τὴν κοινὴν ἀσφάλειαν ἐπιβλαβέστατον. Οἱ ἠκρωτηριασμένοι ἐκεῖνοι ἄνθρωποι κινοῦσι τὴν ἀηδίαν τῆς κοινωνίας καὶ καταντῶσι βάρος δι' αὐτήν, ὥστε ἡ τιμωρία αὐτῶν οὔτε διδακτικὴ, οὔτε χρήσιμος ἀποβαίνει. Εἶναι δὲ πολὺ ἐπωφελέστερον νὰ μεταχειρίζονται τοὺς καταδίκους, δεσμίους ὄντας, εἰς δημόσια ἔργα, εἰς τὴν βελτίωσιν λ. χ. τῶν ὁχυρωμάτων τοῦ Ἰσθμοῦ, ἐλαττοῦντες οὕτω τὰς τε ἐργασίας τῶν στρατιωτῶν καὶ τὰ βάρη τοῦ ταμείου.

Τοιοῦτον ὑπῆρξεν, ἐν συνόψει, τὸ κυβερνητικὸν ἐκεῖνο σχέδιον τῆς δεκάτης πέμπτης ἐκατονταετηρίδος. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι τὸ σχέδιον τοῦτο οὐδέποτε ἐξετελέσθη, διότι μετ' ὀλίγον καὶ τὰ βουλευματα τοῦ Πλήθωνος, καὶ ὁ Δεσπότης ὅστις ἐμελλε νὰ βάλῃ αὐτὰ εἰς πρᾶξιν, καὶ ὁ λαὸς ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐμελλον νὰ ἐφαρμοσθῶσι, καὶ ἡ χώρα ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ὁποίας ἐπεινοήθησαν, τὰ πάντα, ἐνὶ λόγῳ, κατεποντίσθησαν ἐντὸς τοῦ αἵματιτροῦ κατακλυσμοῦ, δι' οὗ ἐκάλυψε τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Ἑλλάδα σύμπασαν ἡ Ὀθωμανικὴ σπάθη.